

Ramverk samverkan och ledning

Gemensamma grunder är ett aktörsgemensamt ramverk för samverkan och ledning som ska användas inför och vid hanteringen av samhällsstörningar. Syftet är att göra det enklare att komma i kontakt med varandra, dela lägesbilder och annan information, samt att åstadkomma inriktning och samordning.

Mellan 14 juni och 22 sep 2023

är de första leveranserna i ramverket på öppen remiss.

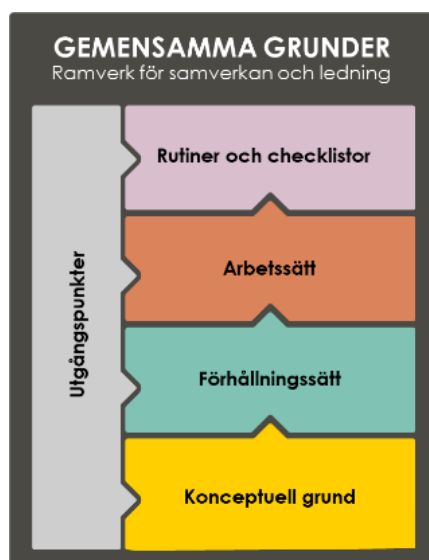
Hjälp oss att bidra till vidareutvecklingen på:

www.msb.se/samverkanledning, Gemensamma grunder ramverk och i Faktaruta: Vidareutveckling pågår – hjälp oss.

Varför kallas det för ramverk?

Anledningen till att beskriva Gemensamma grunder som ett ramverk för samverkan och ledning grundar sig i följande tre behov:

1. Att kunna kommunicera Gemensamma grunder på ett tydligt och begripligt sätt.
2. Att ge stöd för både tillämpning och vidareutveckling genom att påvisa en röd tråd genom de olika produkterna.
3. Att den totala leveransen, det vill säga slutprodukten, blir mer normerande än vad Gemensamma grunder är i dagsläget.

Ramverkets uppbyggnad

Figur 1 visar hur ramverket är uppbyggt. Det är ett försök att illustrera hur viktigt det är att de olika delarna inom Gemensamma grunder hänger ihop – att det finns en tydlig ”röd tråd” både inom delarna och mellan delarna. Kommande avsnitt beskriver vad varje del innebär. Ramverket kommer allt eftersom fyllas på med innehåll enligt den vidareutveckling som sker inom ramen för projektet.

Detta är också grunden till den första digitala struktur som finns på tillhörande webbplats: msb.se/samverkanledning. För att se specifikt innehåll just nu i ramverket – kika gärna på vår guide.

Figur 1. Visualisering av ramverkets olika delar.

Om vidareutvecklingen av Gemensamma grunder

I januari 2022 startades ett treårigt utvecklingsprojekt som vidareutvecklar Gemensamma grunder för samverkan och ledning. MSB leder projektet, men allt arbete genomförs tillsammans med många andra aktörer från central, högre regional, regional och lokal nivå. För närvarande är ett 50-tal organisationer med i arbetet.

Gemensamma grunder lanserades först 2014. Nu bedrivs vidareutveckling utifrån de behov som framkommit från aktörer, vilket baseras på

- erfarenheter av implementering
- erfarenheter av hantering av samhällsstörningar
- det förändrade säkerhetspolitiska läget.

Projektet drivs genom ett antal referens- och arbetsgrupper som fokuserar på att ta fram leveranser inom ramverkets olika delar.

Ramverket och dess innehåll handlar om att stärka aktörernas förmåga att agera samordnat. Målet är att samhällets samlade resurser används effektivt och att konsekvenserna av samhällsstörningar vid fred och krig begränsas.

Utgångspunkter

Denna del av ramverket handlar om vilka utgångspunkter som vi ska arbeta med att åstadkomma aktörsgemensam inriktning och samordning måste förhålla sig till och ha förståelse för.

Innehållet i utgångspunkterna handlar om att få kunskap om

- vilka lagar och regler som styr området
- den administrativa strukturen – beredskapssystemet inklusive ansvar, roller och mandat
- vilka mål som styr arbetet för totalförsvaret, civilt försvar och krisberedskap.

En annan utgångspunkt som ligger som ett fundament för ramverket är vetenskap och beprövad erfarenhet. Här är tanken att ramverket ska beskriva och – så långt det är möjligt – hänvisa till validerad kunskap inom området samverkan och ledning. Vetenskaplig kunskap tas fram med hjälp av studier som följer vetenskapliga metoder. Beprövad erfarenhet är kunskap som har används under lång tid och därmed blivit prövad.

För att erfarenheten ska anses tillförlitlig ska den därmed ha dokumenterats och utvärderats på ett systematiskt sätt. Några exempel på vetenskap och beprövad erfarenhet som skulle kunna paketeras inom ramverket är

- generell kunskap om hur människor fattar beslut
- kunskap om hur stress påverkar beslutsfattande och ledarskap
- vilka typer av organisationsformer som tycks fungera i samhällsstörningar.

Tekniska och digitala förutsättningar är ytterligare en utgångspunkt. Det finns tekniska system och vissa krav som både skapar möjligheter och leder till begränsningar, vilket våra arbetsätt, rutiner och checklistor måste förhålla sig till. Utvecklade arbetsätt, rutiner och checklistor kan då samtidigt användas för att ställa krav på teknisk och digital utveckling.

Figur 2. Utgångspunkter för Gemensamma grunder

Konceptuell grund

För att praktisk hantering av samhällsstörningar ska ske effektivt behövs en gemensam förståelse för de begrepp vi aktörer utgår ifrån när vi tänker och kommunicerar. Vi behöver ett gemensamt språk. Exempelvis blir det svårt att snabbt fatta ett beslut om en aktörsgemensam inriktning om olika aktörer har helt olika idéer om vad ”inriktning” betyder. Likaså blir aktörsgemensam samordning svårt att uppnå om olika aktörer har helt olika uppfattningar om vad sådant arbete innebär.

Den konceptuella grunden innehåller inte bara definitioner och fördjupningar av viktiga begrepp, utan består också av beskrivningar av hur begrepp hänger ihop. Sådana kopplingar är en förutsättning för den röda tråden som ska finnas i ramverkets produkter.

Slutligen består den konceptuella grunden av grundläggande resonemang om exempelvis generiska aktiviteter, som är basen i praktiskt arbete med samverkan och ledning. Syftet är att ge en djupare förståelse och på så vis skapa en bra grund för både utvecklingsarbete och praktisk hantering.

Resonemangen i den konceptuella grunden är uttryck för val som har gjorts utifrån befintliga kunskapsstraditioner inom vetenskapen och beprövad erfarenhet.

Förhållningssätt

Denna del i ramverket handlar om områden och företeelser som är särskilt viktiga och som aktörer bör ta hänsyn till för att nå önskad effekt i hanteringen av samhällsstörningar. Förhållningssätten kan lite förenklat beskrivas som framgångsfaktorer. Förhållningssätten kan fungera likt mentala kompasser i förberedande planering och praktisk hantering. Om den konceptuella grunden beskriver vad exempelvis en inriktning innebär, beskriver förhållningssätt hur vi aktörer ska tänka när vi tar fram en önskad inriktning.

Leveranser inom ramverket relaterade till denna del är mer konkreta och situationsbundna än delarna vetenskap, beprövad erfarenhet och konceptuell grund. De är också tydligare kopplade till normer som av olika skäl etablerats i branschen.

Arbetsätt

Inom denna del av ramverket återfinns leveranser som beskriver konkreta tillvägagångssätt för att hantera samhällsstörningar. Det kan exempelvis vara arbetsprocesser och lämpliga sätt att organisera verksamhet ”i rutor och streck”. Leveranserna som hör till arbetsätt kommer att vara kopplade till vissa sammanhang utifrån samhällsnivå, uppdrag och behov.

Exempel på leveranser är beskrivningar av hur man arbetar i en Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) samt hur arbete med lägesbild, rapportering och operativ rytms går till. Arbetsätt kan också innehålla beskrivningar av förberedande och förmågehöjande åtgärder.

Rutiner och checklistor

Leveranser på denna nivå kan också ses som arbetssätt, men är mer avskalade och kortfattade än leveranserna på föregående nivå (Arbetssätt). Rutiner och checklistor är avgränsade beskrivningar som fokuserar på hur mer detaljerade arbetsmoment ska göras så effektivt och säkert som möjligt. De ger därmed inte så mycket utrymme för reflektioner om varför något ska göras. Ett exempel på en sådan checklista är förberedelser inför ett ISF-möte.

Syftet med rutiner och checklistor är dels att kunna säkerställa effektivitet och säkerhet, dels minimera kvalitetsmässiga variationer i genomförandet – även under den stress och de påfrestningar som samhällsstörningar medför.

Exempel på vikten av en röd tråd

Genom att paketera Gemensamma grunder som ett ramverk kommer det på sikt att vara lättare att målgruppsanpassa innehållet. Vissa individer behöver förstå alla delar inom hela ramverket medan andra kan använda sig av en specifik nivå, till exempel genom att enbart använda vissa av ramverkets checklistor. Oavsett om man fördjupar sig i den konceptuella grunden eller enbart använder en checklista, ska användaren vara trygg i att ramverket bygger på en större och sammanhängande helhet.

För att ett arbetssätt för samlad lägesbild ska vara fullt ut vara effektivt måste det grundas i

- en förståelse av vilka förhållningssätt som kan generera framgångsfaktorer i arbetet
- kunskap om vad det innebär att uppnå effekterna inriktning och samordning
- en förståelse för gällande författningar, beprövad erfarenhet och andra relevanta utgångspunkter som exempelvis tekniska förutsättningar.